

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1969 ч. март 19 | СРЕДА | № 66 (7912) | Өртөз 2 көп.

ВАРШАВА КЕРЭЗЗИНИҢ КИРЖИКЧИЛЕРИ КҮРҮНЭЛЕРНИҢ ЕВРОПАНЫҢ БҮГҮ ЧҮРТТАРЫНГА КЫЙГЫРЫНЫ

Варшава Керээзиниң кежигүннери курунелер — БолгарияныҢ Улус Республикасы, Венгрия Улус Республикасы, Герман Демократия Республикасы, Польша Улус Республикасы, РумынияныҢ Социалист Республикасы, Совет Социалист Республикаларының Зилели болгаш Чехословак Социалист Республикасы — Политиктиг Консультативтиг Комитеттиң киржикичлери Европаның оон аске улустары-биле тайбың болгаш чаагай кайра-хелбээ чурттаарына боттарының улустарының алыс күзүл-соруун, а ол ышкаш бистиң дивизион аймак чок чоруткун болгаш кады амылдажылганың байдалын тургузарының херээнге дузалажыр деп боттарының быыгы шитпирлигин илгерилевишкан, Европаның тайбыңын болгаш айыыл чок чоруун быжыглаарыңче уламдыгдан куженишкисинерин көвүдери деп дараазында Кыйгырыгын Европаның бүгү күрүнелеринге үндүрүшкөн.

Европаның улустарының амык болгаш келир үези бистиң дивизион тайбыңын камгалаар болгаш быжыглаары-биле шуут халбаалыг, Европа күрүнелериниң бодалы, ажыл-херээ болгаш энергиязы дүшкүрүлүп чорутку чавырлыдарының, делегейиниң айу келген айтырыгларын боттук байдалды барымдаалап тургаш шитпирлээриниң, нити европейки үндүзүңге бүгү талабыг кады амылдажылганың зигелел тургузарының сорулгаларыңче уламдыр болза, дүзүлүг айыыл чок чорук болгаш идегалыг тайбың хандыгын туруп болур.

Чаагай кайра-хелбээ турар чорукче, бүзүрелче болгаш бот-бодун билчир чорукче орун бүгү Европа чурттарының улустарының болгаш чактарынның күзүл-соруундан база куженишкисинеринден хамааржыр. Амык Европа, делегейиниң ийги дайынындан оң үнгени ышкаш — ол дээрже, боттарының нититилел тургузуунун, турар чериниң, эрге-ажыктарының талазы-биле анык-буру улук болгаш биче үмкөн ажыг күрүнелер-дир. Ындыг болза-даа төөгүңүз күзүл-соруун дүзүрүшкөн олар шуут кайра-хелбээ чурттаар апаар, ычкангаш ол фактыны кым-даа эскертип шыдаас.

Улам хей чазаттар, парламентилер, партиялар, политиктиг болгаш хей-нити амылдажылганы Европада чаа шериг месилдежикиниң болдурбас дээш амык болгаш келир үеңиң салгалдарының мунунга боттарының харыскалганы хандыр билжил турар. Ындыг болза-даа Европаның хөгжүлдүзүңге маргыладалары тазырыштыр шитпирлээрин, тайбың дүзүрүшкүлгүлгү үндүзүн кылдыр көрөбис, харын немелде дивизионлары болгаш ракеталары, оң-оң чылдарга санаан чаа шериг программаларын колдандыр көрүп турар күштер Европада хөдөлүп үргүңүлүшкөн. Түңгелдине барып герман фашизмин болгаш нацизмни чычыла шалкың делегейиниң ийги дайынының түңгелдеринден чогуур боданышыкыны кыл-баан ол кижилер олар-биле база кады хөдөлүп турар. Оларнык чимченишкисинери дүшкүрүлүп чоруткун үнөр дөзү болуп, делегей харылааларын нарымадап турар.

Чаа шериг месилдежикиниң Европаны камгалаар, тайбың догундашыкының принциптеринге үндүзүлүш, оларнык нитилел тургузуундан хамаарыла чокка бүгү Европа күрүнелериниң аразына кады амылдажылганы хөгжүдериңде дегем оруун амыдар дээш боттарындан хамааржыр бүгү күшени моон сонгаар-даа кылырын Чөвүлел хуралдың киржикичлери курунелер боттарының хүлээлгези кылдыр санап тур.

Амык чадир шитпирлээриниң айтырыглар нарын-даа болза, оларны шитпирлээрин күшү амыкларының азы ону ажыглаар дээр кыжаныг-биле зөөс, а чугалажылгышкынар чорударының тайбың аргалары-биле чедип алып ужурулг. Европада байдалды анализтеп көрүшкөн, Варшава Керээзиниң киржикичлери курунелер Европаның бүгү күрүнелериниң болгаш улустарының эрге-ажыктарын барымдаалааш, Европаның айыыл чок чоруун нити куженишкисинер-биле хандыраарың боттук аргалары бар деп санап тур.

Барык үш чылдың мурунда Бухарестте Варшава Керээзиниң киржикичлери, курунелер Европаның айыыл чок чоруткун болгаш тайбың кады амылдажылганың айтырыгларын чугалажылг ийрү-биле нити-европа чөвүлел хуралын чыылаар дугайында саналды кириген. Европаның чангыс-даа чааза нити-европа чөвүлел хуралының идеалына уур саналаалан болгаш ону чорудурушкунга боттук аргалар бар деп чүвени ол үенден бээр кылып келген харылаалар көргүскөн. Делегейиниң ийги дайынының соонда Европаның курунелери чугалажылгышкынар-биле көрүп болгу — дег хей санап айтырыглар бар-даа болза, ол курунелер шүтүзүп бир черге чангыс-даа каттап чыбылган. Тайбыңны быжыглаарының эрге-ажыктарын барымдаалап көр болза, нити-европа чөвүлел хуралын чыылаарың сонгаарлаарың калдыг-даа торагай чылдагалары чок.

Ындыг чөвүлел хурал бүгү Европа күрүнелериниң эрге-ажыктарына дүшкүн турар ийги. Европаның шериг болу-лелдеринге чарылганын ууттаарыңга болгаш Европа күрүнелериниң база улустарының аразына тайбың кады амылдажылганы боттандырыңга чедирги дег орунтары болгаш аргалары кады тывар арганы ол чөвүлел хурал бээр ийги.

Ындыг болза-даа дүшкүрүлүп чорутку өскүдүрүшкүн политиканы чорудуу, курунелерин болгаш улустарының аразы-на тайбың кады амылдажылганы эмгелел тургузарыңдан ойталап, кыдыг чөвүлел хуралды чыылаарыңга база Европаның

ТЫВА АССР-НИҢ АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ЧЕР-ЧЕР СОВЕТТЕРИНИҢ СОҢГУЛДАЗЫНЫҢ ТҮҢГЕЛИ

1969 чылдың март 16-да Тыва АССР-ниң де-визаарыңга ажылчы чоннар депутаттарының 12 район, 5 хоорай, 65 кезде болган 2 суур Со-веттериниң депутаттары 2938 соңгулда округ тарымал сонгаан.

Тыва АССР-ниң соңгукчулар дайымында 115420 кижи кирген, олардан соңгукчулар ки-ришкенер 115151 кижи ийикке 99,77 хуу болган.

Советтериниң хевирлер айы-биле соңгукчу-ларның соңгукчуларга киришкенер мындыг түрү-дү болган:

Соңгукчулар дайымында кирген соңгукчу-лардан район Советтериниң соңгукчулар ки-ришкенер 82115 кижи ийикке 99,72 хуу;

Кызыл хоорай Советиниң соңгукчулар 99,88 хуу ийикке 33036 соңгукчу киришкен;

Хоорай Советтериниң (районнарга хамаарып-кан) соңгукчулар 99,13 хуу ийикке 14835 соң-гукчу;

көдө Советтериниң соңгукчулар 99,89 хуу ийикке 63348 соңгукчу;

суур Советтериниң соңгукчулар 99,26 хуу ийикке 4290 соңгукчу киришкен;

Соңгукчулар бөлөктөрүннө кирген депутат-тарга кандидаттар дөш болгаш соңгукчулар-ның санга:

район Советтериниң — бадылаашкыга ки-ришкен соңгукчуларын 99,64 хууу ийикке 81820 кижи;

Кызыл хоорай Советиниң — 99,62 хуу ийикке 32111 кижи;

хоорай Советтериниң (районнарга хамаарып-кан) — 99,33 хуу ийикке 14736 кижи;

көдө Советтерге — 99,70 хуу ийикке 65151 кижи;

суур Советтериниң — 99,77 хуу ийикке 4280 кижи.

Ындыг болганда хей-нити органдары-лармын

ның болгаш ажылчы чоннар нитилелдеринде дептерин бүгү 2938 кандидат соңгукчуларын соңгукчуларга илгерилевиш киришкенерин болгаш тайгы эл-эстектиг бадылаашкыга чөвүлел Со-веттериниң депутаттарына соңгукчулар.

Соңгукчулар депутаттары аразында хөжөм-нөр 1128 кижи ийикке 38,39 хуу; СЭКП кежиг-үннери болгаш кежигүннөр кандидаттар 1419 кижи ийикке 48,20 хуу; партия кежигүннөр эс-тер 1519 кижи ийикке 51,70 хуу; амыктынар болгаш колхозчулар 1794 кижи ийикке 61 хуу.

Соңгукчулар депутаттары составындан совет соңгукчу системасының ишчын демократизм, коммунисттерин болгаш партия кежигүннөр эс-терин бузулаас блогунуң күжү тодаргай эле-раз.

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДУМУЗ

Варшава Керээзиниң киржикичлери курунелериниң Политиктиг Консультативтиг Комитетиниң Чөвүлел хуралының ДЫҢНАДЫНЫ

Найрал, кады амылдажылганы болгаш кайы-кайымыга ду-заажыр дугайында Варшава Керээзиниң киржикичлери ку-рунелериниң Политиктиг Консультативтиг Комитетиниң Чөвү-лел хуралы 1969 чылдың март 17-де Будапеште болуп өрт-кен.

Чөвүлел хуралга киришкенер болза:

БолгарияныҢ Улус Республикасынан — Тодор Живков, Бол-гарияныҢ Коммунист партиясының ТК-зының Бирги секре-тары, БУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң Дагзы, төлөөлөр-ниң баштыны; Яков Живков, Министрлер Чөвүлелиниң Да-гзының Бирги орадакчы; Иван Баев, Даштыкы херектер министри; Атанас Семерджиев, Улусчу камгала министриниң бирги орадакчы; Васил Богданов, БУР-нуң БУР-да ачын;

Венгрия Улус Республикасынан — Янош Кадар, ВенгрияныҢ Социалист амыктын партиясының ТК-зының Бирги секре-тары, төлөөлөрн баштыны; Ене Фокс, Венгрия Улусчу амыктын-тараачын чакатыл Дагзы; Золтан Комочи, ВСАП ТК-ның Политбюроунун кежигүнү, ТК-ның секретари; генерал-полковник Лайош Цинге, Камгала министри; Фиде-еш Пуш, Даштыкы херектер министриниң бирги орадакчы;

Герман Демократия Республикасынан — Вальтер Ульбрихт, ГерманияныҢ Социалист чангыс-ай партиясының ТК-зы-ның Бирги секретари, ГДР-ниң Бүрүнчө Чөвүлелиниң Даг-зы, төлөөлөрн баштыны; Вилли Штоф, ГДР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Дагзы; Эрих Хонеккер, ГСНП ТК-ның Полит-бюроунун кежигүнү, ТК-ның секретари; Герман Акен, ГСНП ТК-ның Политбюроунун кежигүннө кандидат, ТК-ның секретари; Отто Виндер, Даштыкы херектер министри; генерал-полковник Гейнц Кесслер, Национал камгала ми-нистриниң орадакчы;

Польша Улус Республикасынан — Владислав Гомулка, Польшаның Камгала партиясының ТК-зының Бирги секретари, төлөөлөрн баштыны; Юзеф Циранкевич, ПУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң Дагзы; Зенон Клишко, ПРАП ТК-ның Политбюроунун кежигүнү, ТК-ның секретари; Сте-фан Ендриковский, Даштыкы херектер министри; брөн генерал Войцех Ярузельский, Национал камгала министри; Адам Круковский, Даштыкы херектер министриниң орадак-чы; генерал-майор Болеслав Хоза, Национал камгала ми-нистриниң орадакчы, Кол штабтың начальниги;

РумынияныҢ Социалист Республикасынан — Николае Чаушеску, РумынияныҢ Коммунист партиясының ТК-зының Чингине секретари, РСР-ниң Күрүнчө Чөвүлелиниң Дагзы, төлөөлөрн баштыны; Ион Георге Маурер, РСР-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң Дагзы; Корнелиу Манеску, Дашты-кы херектер министри, генерал-полковник; Ион Ионкич, Чеп-сектиг Күштер министри;

Совет Социалист Республикаларының Зилелинде — Л. И. Брежнев, Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының ТК-зының Чингине секретари, төлөөлөрн баштыны; А. Н. Косыгин, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Дагзы; К. Ф. Ватушев, СЭКП ТК-ның секретари; А. А. Громико, Даштыкы херектер министри; Совет Эвилелиниң Маршалы А. А. Гроико, Камгала министри; К. В. Русаков, СЭКП ТК-ның кидис эрге-дегичи;

Чехословак Социалист Республикасынан — Александр Дуб-чек, ЧехословакияныҢ Коммунист партиясының ТК-зының Бирги секретари, төлөөлөрн баштыны; Людвик Свобода, СССР-ниң Президентин; Олдриж Черник, СССР-ниң Феде-ралдыг чазаның Дагзы; Ян Марко, Даштыкы херектер ми-нистри; генерал-полковник Мартин Лазар, Национал камгала министри;

Варшава керээзиниң киржикичлери курунелериниң Каттыш-кан Чепсектиг Күштериниң Бол командлакчызы Совет Эви-лелиниң Маршалы И. И. Якубовский база Чөвүлел хуралдың ажилыга киришкен.

Хамаарышкан чактарын чүдүлүгүшкүңү-биле кам-гала министрлериниң ажилдан кылганы хемчеглер дугайы-нда Каттышкан Чепсектиг Күштериниң Бол командлакчызы-ныл илгелди Политиктиг Консультативтиг Комитет тын-наан. Варшава Керээзиниң киржикичлери курунелериниң кам-гала министрлериниң Комитетиниң дугайында түрүмү Каттышкан Чепсектиг Күштер болгаш Каттышкан командла-дугайында чаа дүрүмү база Варшава Керээзиниң камгала-организацияны тургузуу болгаш ол организацияны эрге-лел башкаар ортаннарын улам ышай сайырагыйжылар со-рулгалыг аске-даа документилерин Чөвүлел хуралдың кир-жикичлери курунелер тодаргай көргөн болгаш чангыс эл-сет-килдиг бадылаан.

Хүдээп алдыгдан шитпирлээрин доктааткыган чүрүм-биле амыдыралга боттандырып чорударын хандыраарын Каттышкан

Чепсектиг Күштериниң Бол командлакчызына дааскан.

Чүдүлүгүшкүңү көрдүгөн хемчеглер социализм херээгин, Европада болгаш бүгү делегейде тайбың база айыыл чок чо-рук херээгин эрге-ажыктарына таарыштыр Варшава Керээ-зиниң киржикичлери — социалист чурттарын камгала күчүзүн улам улуу-биле быжыглаарыңа ийи бээр дээринге Чөвүлел хуралдың киржикичлери быжыг бүзүрлүш илгериле-лээн.

Дүшкүрүлүп чорутку кошкарлыгың болгаш тайбыңны бы-жыглаарыңче уламдыг боттарының куженишкисинерин үргү-чүлүшкөн, Варшава Керээзиниң киржикичлери күрүнелер Европада айыыл чок чоруткун болгаш кады амылдажылганың айтырыгларын талазы-биле Европаның нити чөвүлел ху-ралын белеткээринге база ону арттырыңче хамаарыштыр Европаның бүгү чурттарына Кыйгырыгын чангыс эл-сетки-диг хүлээп алганыр.

Политиктиг Консультативтиг Комитетиниң Чөвүлел хуралы амы-лукка найралдыг болгаш эш бузуунун кады амылда-жылганың байдалына өрткөн.

ТАЙБЫҢГА, УЛУСТАРНЫҢ АЙЫЛ ЧОК ЧОРУУНГА УДУР АЙЫЛАДЫГ ЧӨҢГЭЭ

Тайбың камгалаалының Совет Комитетиниң меделгели

Совет Эвилелиниң Ыраккы Чөвүлел чөвүлел кызыга-рыңче өчкүн-чөгүзүлгү халаашкын база каттап болган. Бис-тин чуртувуска удуз кыдат эрге-чагыргаларың ол үлгүлгү-лери-биле халбаштыр бүгү совет кижилериниң чүрктери долу килеңдээшкисиниң болгаш хордаашкыныг бооп турар. Мае-истер бүгү делегейиниң мунунга кыдат болгаш совет улустар-ның аразында тайбыңны үрзүрүн орадалжып турар күш кыл-дыр көстүп турар-дыр.

Тайбың камгалаалының Совет комитети Совет Эвилелиниң бүгү тайбың талаалачыларының мурундан тайбыңның хер-ээнге Мао Цзз-дун бөлүгүнүн шыңгы айыыл чедирип болгу деп бужар чуттук чөңгүлдерин шитпирлиг буруу шаап тур.

Мао Цзз-дуннун болгаш оң бөлүгүнүн өчкүн-чөгүзүлгү үл-геджикиниң алыс утказы ам делегейиниң бүгү хей-ни-тигиде билдингир бооп турар. Оларнык сорулгалы — деле-гейге дүшкүрүлүп чорутку тургузары, чаа дайын үсүндөжи-шкисинерин ундурдир. Совет Эвилелиниң болгаш социалист дем каттыштырылганының чурттарына өжзөнөшкөн чорук-ту өскүдери болуп турар. Ол бүгү-биле олар империализмин эң-не агресии күштеринге улук дузаны чедирип, олар-биле сүлчүзүңгү оруун дилеп, социалист дем каттыштырылганы-ның болгаш тайбыңны камгалаар дээш шимчээшкисиниң чан-гыс экин кошкарлыг орадалжып турарлар.

Пекинниң, авантюристер ядролук чексенти эңдерге бужуери дээш, ядролук чексенти негептерпес дугайында көрзөгө удуз туржуп, чексеп дүжүрүңнү айтырыш шитпирлээринге, делегейде дүшкүрүлүп чорутку кошкарлыгың уламдыг хем-чеглерге, курунелер аразында маргыладалыг айтырыглары тайбың арга-биле шитпирлээринге шаптыктап турар дээрин тайбың талаалачылары эки билди. Маадырлыг аветнам улус

Совет Эвилелиниң болгаш социалист аске-даа чурттарын дузалажылгы-биле бодунун хосталгасы болгаш хамаарышпас чоруу дээш маадырлыг демиселди чорудуп турар мындаг үеде Мао Цзз-дуннун бөлүгү СССР-ге удуз өчкүн-чөгүзүңи органи-застааш, оң-биле Вьетнамны дөткикириниң херээнге когарал чедирип турар.

Тайбыңны совет талаалачылары Мао Цзз-дуннун бөлүгүн болгаш оң кеминг өчкүн-чөгүзүлгү бужар чуттук деп кар-гавышкан, СЭКП-ниң Төп Комитетиниң болгаш Совет чакан-тыңың болгаш найралдыг быжыглаары дээш быжыг болгаш туржуту демисекип келген база демисекип-даа турар. Кы-датта угаан-сарылыг бүгү күштер Мао Цзз-дуннун бөлүгүн үлгүлгүлүп турары дайын авантюризмниң айылыгды орун-че кири тырттырбас, мааистерниң улустар аразында тайбыңны үрзүрүнче уламдыг кем-буруулук бодалдарын үзө шаап шы-даар дээринге бүзүрээр бис.

Тайбыңны совет талаалачылары Мао Цзз-дуннун бөлүгү биле кыдат улусту деңгей көрбөй турар. Совет улус, Совет Эвилелиниң Коммунист партиясы улук кыдат улус-биле тай-быңны болгаш найралдыг быжыглаары дээш быжыг болгаш туржуту демисекип келген база демисекип-даа турар. Кы-датта угаан-сарылыг бүгү күштер Мао Цзз-дуннун бөлүгүн үлгүлгүлүп турары дайын авантюризмниң айылыгды орун-че кири тырттырбас, мааистерниң улустар аразында тайбыңны үрзүрүнче уламдыг кем-буруулук бодалдарын үзө шаап шы-даар дээринге бүзүрээр бис.

болур. Барыын Берлин сагып турар эмээ чүрүмүг болгаш Барыын Германияга хамаарышпас болур.

Чөвүлел хурал чыылаарының чүрүмү-даа кады дүгүр-жүп доктадыр, эмээ чугалажылганың айтырыгларын база та-даргайлап алыр дээш Европаның сонуургалдыг бүгү күрүнелериниң төлөөлөрлериниң эң дүңгөн умуражыгы Европаның айыыл чок чоруун быжыглаарыңче уламдыг практик-тиг базым болган турар ийи. Ол чөвүлел хуралды белеткээ-риниң болгаш чыылаарының аргазында хамаарышкан эсе-ке калдыг-даа саналды чугалажылгыга база белен бис.

Европаның нити чөвүлел хуралын чыылаарыңга бол-гаш ол чөвүлел хуралдың чедимшикин болган турарыңга, улустарың идегелин ол хуралдың бүзүрлүгүңге эргемон чугула баштайгы белеткелдерин тургузарыңга кады амыл-дамжылганы Европаның бүгү чурттарын Политиктиг Кон-сультативтиг Комитеттиң Чөвүлел хуралының киржикичлери курунелер кыйгырып тур.

Диптиг амыдыралыңга төөгүлүг үе-чаа болган туруп бо-лур ол чугула хемчиги боттандырып дээш Чөвүлел хурал-ды киржикичлери курунелер бот-бодунга бүзүрөшкөн чорук-ту быжыглаарың болгаш ону барымдаалаш, курунелериниң аразында харылааларга ораа чедирип болгу деп калдыг-даа хемчеглерни алдырыңдан хамаарышкан Европаның бүгү чурттарын хүндүлгү-биле кыйгырып тур. Тайбың дугайында нити меделгелер кылдырыңдан улустарың аразында тайбыңны болгаш кады амылдажылганы хөгжүдери дээш, дүшкүрүлүп байдалды чавырлыдар, чепсегенишкисиниң дүжүрү талазы-биле боттук ажыларын чорудуп, хемчег-лер амырыңче олар кыйгырып тур. Олар Европаны дең эр-гелел нациялар аразында үр-түңгелдиг кады амылдажыл-ганы дии болдурган турарыңче, бүгү делегейге быжыг ту-руштун, тайбыңны болгаш билишкисиниң фактору бол-дарыңче боттарының куженишкисинерин каттыштыраары-че Европаның бүгү чактарын кыйгырып тур.

Болгария Улус Республикасының өмүнээзинден

Тодор ЖИВКОВ

Болгар Коммунист партияның ТК-зының Бирги секретари, Болгария Улус Республикасының Министрлер Чөвүлелиниң Дагзы.

Венгрия Улус Республикасының өмүнээзинден

Янош КАДАР

Венгрия Социалист Амыктын партияның ТК-зының Бирги секретари.

Ене ФОК

Венгрия Улус Республикасының чакаткын Дагзы, Герман Демократия Республикасының өмүнээзинден

Вальтер УЛЬБРИХТ

ГерманияныҢ социалист Чангыс ай партиясының ТК-зы-ның Бирги секретари, Герман Демократия Республикасының Күрүнчө Чөвүлелиниң Дагзы.

Вилли ШТОФ

Герман Демократия Республикасының Министрлер Чөвүлели-ниң Дагзы.

Польша Улус Республикасының өмүнээзинден

Владислав ГОМУЛКА

Польшаның Каттышкан Амыктын партиясының ТК-зының Бирги секретари.

Юзеф ЦИРАНКЕВИЧ

Польша Улус Республикасының Министрлер Чөвүлелиниң Да-гзы, РумынияныҢ Социалист Республикасының өмүнээзинден

Николае ЧАУШЕСКУ

РумынияныҢ Коммунист партиясының ТК-зының Чингине секретари,

РумынияныҢ Социалист Республикасының Күрүнчө Чөвүлели-ниң Дагзы.

Ион Георге МАУРЕР

РумынияныҢ Социалист Республикасының Министрлер Чө-вүлелиниң Дагзы.

Совет Социалист Республикасының Эвилелиниң өмүнээзинден

Л. И. БРЕЖНЕВ

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының ТК-зының Чингине секретари.

А. Н. КОСЫГИН

Совет Социалист Республикаларының Эвилелиниң Министр-лер Чөвүлелиниң Дагзы, Чехословак Социалист Республикасының өмүнээ-зинден

Людвик СВОБОДА

Чехословак Социалист Республикасының Президентин.

Александр ДУБЧЕК

ЧехословакияныҢ Коммунист партиясының ТК-зының Бир-ги секретари.

Олдриж ЧЕРНИК

Чехословак Социалист Республикасының Федералдыг чазан-ы Дагзы, БУДАПЕШТ, 1969 чылдың март 17.

ТУРАСКААЛДЫГ ХҮН

СССР биле КУДР-ниң аразында экономика болгаш кул-тур талазы-биле кады амылдажылганың 20 чыл оюнга ту-раскааткан хурал март 17-де Москвага болган. Оң кир-жикичлери КУДР-ниң СССР-де херектериниң тур бүзүрлү-тигнэ токто Кал Чоо Гыга багыткан, КУДР-ниң ачтын чериниң дипломаттыг амылдажылгыга ийи байыр че-дирген.

Совет болгаш көрөй улустарын найралымын, кады амылдажылганын, тайбыңны херээ дөш оларын кат-тышкан демиселдер дугайында СССР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң Да

СССРЭ-НИН КЫЗЫГААРЛАРЫ ЫДЫКТЫГ БОЛГАН ДЭЭП БОЛБАС!

Совет-кыдат кызыгаарга кыдат эрге-чагыргаларынын чөл-сентиг дүржөк өнүгүч-чөгүзгөн бистиң улустун ханы ийлен-нээшкенин хайныктырган. Бистиң чуртка улур авантюристич үүлгедиглери кылып турар Мао Цзэ-дуннун бөлүүн совет кижилер каргыш-биле буруу шаап турар.

Пекинден айтышкын бугаар баш бурунгаар планнат-тынган дээрбечи халдаашкыны Уссури хемини Даман орту-лук девисиззинге турган совет кызыгааржыларже март 2-де кылганы билдингир болгаш. Бистиң алдарлыг кызыгааржы-ларымыс дидим болгаш эрес-маадыр хеделишкыннери-биле кыдат үрөгдөкчилери совет черден үндүр сыырганнар. Со-вет-кыдат кызыгаарга кыдыг-даа үүлгедиглери болдурбайн барып болур сонгаарладып болбас хемчеглери алырын СССР-ниң чазаса КУР-нун чазандан негзэн.

Ол сагымыдыгдан кыдат чазак болур-чогуур түнчелдери үндүрбээн болгаш өнүгүч-чөгүзгөн улам күткүп, үргүлчү-леп турар. Март 14-те совет девисизэр — Даман ортулукче чепсектиг кыдат солдаттарынын бөлүк база каттап шургул кир-периниң чаз ералдажышкынын кылган. Март 15-те кыдат солдаттарынын чепсектиг улуг отряды эрктен артиллерия болгаш минометтарга деткиртиргеш, ортулукту эиленеп алы-рын оралдажып, ону камгалап турган совет кызыгааржы-ларже шаап халдаан. Бо удаада чөгүзгүчлөр хереклээжин ал-ганнар — шиттирилг хемчеглери түнчелинде оларны орту-луктан үндүр ойлаткан.

Совет-кыдат кызыгаарга чепсектиг өнүгүч-чөгүзгөн, Мао Цзэ-дуннун бөлүк бодунун эилекчи оралдажышкыны-рын антисоветтик дембээрлери күштелдиргени-биле кады чо-рудап турар. Кыдат эрге-чагырга органнары совет-кыдат кү-рүнелер аразынын харылзаларына душкүрүлүг чоруктуң чаз чидилгенишкенин үндөшүн тургузарын оралдажып, девисизэр талазы-биле кыдыг-даа үндөшүн чок болгаш бо-

Одесса областа Суворовск күрүнө сугатт системанын туудуу чоруп турар. Ол система Дунай чоо-гунун ховузунын 16 муң гектар черин суг-биле хан-дырар. 500 гектар черин сугтарар алды системанын туудуу дооступ турар.

«Дунайводостройнун» туудукчулары (удуртукчузу Владимир Выходченко) Измаиль районга сугатт системанын туудунга (чурукта) ээлчег даалга-зын хүн бүрүдө 130—140 хуу күүседип турар.

СЭТА-нын фотохроникасы.

дунун алыс ужуу-утказы агрессич негеделерини идип үн-дүрүп турар.

Бистиң чериесче маистериниң дүржөк кыжанышкы-нарын совет улус шиттирилг өйүр шаап турар. Даман ор-тулук — совет девисизэриниң чарылбас кези. Ону «маргыл-даа чок кыдат чер» деп, чарлаарын хей-ле оралдажып турар кыдат эрге-чагыргаларынын хоозун бадыткалдары ол чүл дээр-ге-ле, Кыдатта болгаш еске-даа чурттада хей-ниитиниң бо-далын аймактыр дээр оралдажышкын-дыр. Ындыг орал-дажышкыннарын ажы-даа чок. Чүге дизе, делегейниң бурунгаар депшигелиг хей-ниитиниң маюсич эрге-чагырга-ларның агрессич оралдажышкыннарын болгаш үүлгедигле-рин сойгалап турар.

Совет Социалисттик Республикаларынын Зилелиниң кызы-гаарлары ыдыктыг болгаш аңаа дээр болбас. Совет чазактың Медегелинде айттып турары болза, «бир эвес СССР-ниң ду-рум бугаар эргелерин дорамчылап, бир эвес совет девис-изэриниң кым-даа дээр болгаш чорун үрээр дээр оралда-жышкыннары база каттап кыла бээр болза, Совет Соци-алисттик Республикаларынын Зилели, он бугу улусу ону шиттирилг камгалаар болгаш ыдыг аныктыг үүлгедиглерге чаныш-сыныш чок өйүр шаагышкыны бээр».

Төрөн чурттуң ыдыктыг девисизэрлери камгалаарынын эргемок чуугулазын дугайында лениниң чагылгарга шыкчы бистиң Немунисттик партиямыс, Совет чазак, бистиң бугу улусуусу чурттуң кызыгаарларына дайыннарын чөгүзгө-рин кезде шиттирилг өйүр шаап келген. В. И. Ленинниң инициативасы-биле тургускан, партияга кинизиттирген бол-гаш дайыннары-биле хей-хей сегиржип алышкыннарга дадыкан совет кызыгаар шерин күрүнө кызыгаарларын камгалаар талазы-биле харыссалгалыг сорулгалары чедиш-киниң күүсүдип, Совет Армия болгаш Шериг-Далай Фоду-биле кады коммунизм тургузуучуларынын тайбың күш-ажы-лынын камгалаалыда туруп турар.

Бо хүндөре бистиң кызыгааржыларымыс маистериниң дүр-жөк үүлгедигишкенин өйүр шаппышаан, быжыг туруш-туун, шыдамын болгаш маадырлыг чоруун, шериг хүлээл-гезинге шынызын, социалист Ада-чуртка кызыгаар чок бердингенин үлгөр-чигээш база каттап көргүсүмүр. Бо-дунуң төрөн чериниң камгалаы дээр амы-тынын-даа ха-рамнакый турар боттарынын алдарлыг оолдарына чок чоргаарлар.

Хеорайларда болгаш кездэ суурларда, улутпур бүдүрүл-гелеринде, колхозтарда болгаш совхозтарда, эртем болгаш кул-тура албан черлеринде, шериг несктеринде болгулап турар хей ижи кирижичилиг минтингилерге болгаш хуралдарга со-вет кижилер Маонуң болгаш оң талаалыкчыларынын органи-заптап турары бугар-чүдөк үүлгедиглери ийленээшкын-

биле сойгалап турар. СССР-ниң күрүнө кызыгаарларынын камгалаалынын талазы-биле СЭП Топ Комитетиниң болгаш Совет чазактың ап чорудуп турар хемчеглери бистиң улу-зусу чакгыс эп-сеткилдиг чүүлүгүнүп турар. Ажылчын аңгы, колхозчу тараачынар, бистиң интеллигенция Комму-нисттик партияны болгаш Совет чазактың тайбыны болгаш социализмниң эрге-ажыктарына харылап турар иштиги болгаш даштыкы политиканын бурун-биле деткип турарлар. Ону чер болганга чакгыс эп-сеткилдиг болгаш политик-тиг бедик көдүрүлүшкүнүн байдалына болуп эрктен чер-чер Советтеринге сонгулда база каттап чакынанча-биле бадыт-каан.

Даман ортулук девисизэринге чөгүзгөн маистер Кы-датта националист хөниерни өскүдөр, КУР-нун болгаш СССР-ниң улустарынын аразына өмкөнүшкөн байдалы тур-гузар дээр кээр жигээр организаптап турарлар дээрин совет кижилер билип турар. Ол авантюристич үүлгедиглери бүгү-ле аар уруктары дээр харысала бугурун-биле кыдат эрге-чагыргаларга оонажыр.

Бистиң улусуусу Маонуң шовинисчи, авантюристич бөлү-лежишкени-биле кыдат улусту кажан-даа бир демей көрбөй келген болгаш көрбөй-даа турар. Бодунуң улуг күрүнөзери, гегемончу оралдажышкынынын чедип алыр дээр Мао Цзэ-дуннун бөлүк бодунун улусунун үндөшүн эрге-ажыктарын-даа, оң социалист чазалп алышкыннарын-даа, Совет Зилелиниң болгаш Кыдаттың улустарынын найыралынын эрге-ажыктарын-даа, ижи төрөлгөтөнниң революсучу, деп-шигилг күштериниң эрге-ажыктарын-даа ескунарындай ойлалаас. Ол чорук социалист дем каттыштырыла чуртта-рынын күчүзүн, делегейниң коммунист шимчээшкенин, антиимпе-риалист, национал-хосталгалыг демиселдиг фронтуну баксы-радырын болгаш кошкадырын бугу аргалар-биле оралдажып турар империалисттик реакцияга чечип болур. Вьетнамдык маадырлыг улусу Совет Зилелиниң болгаш еске-даа соци-алист чурттарынын деткимчи-биле америк империализмниң агрессияын эрес-маадырлы-биле өйүр шаап турар бо уеаа Мао Цзэ-дуннун бөлүк чуртувустун кызыгаарларынын чепсектиг чөгүзгөн организаптап турар-дыр. Маонуң болгаш оң талаалыкчыларынын политиканы ескерикчи поли-тика болуп, ол чаклаш чок буурап дүжөр.

Агрессич авантюрга инкатор мону билип алзын: совет кызыгаарлар кезде быжыг камгаладып туруп келген бол-гаш моон сонгаар-даа, турар! Оларны үрээр дээр кыдыг-даа оралдажышкын кезде шиттирилг өйүр шаагышкына таварып келген болгаш таваржыр-даа. Улуг совет улустуң быжыг тура-соруу ыдыг.

(«Правданың» мурунку чүүлү).

Хүннүн чугула айтырыглары

Районнун партия активиниң хуралындан

илеткечтик болгаш санал бер-генер шыктыг шүгүмчүл-дөн. Чамдык ажал-агылар-нын удуртукчуларынын бол-гаш ийн-чангыс малчынар-нын ажал-агылары эвес чо-руудан дыка хой мал олу-хораш. Бо талазы-биле «Са-ли» совхозта, «Кызыл та-раачин» колхозта байдал ду-аурунчиг. «Сали» совхозтуң хойжулары эштер Садаан, Насыг-оол, Кызыл-оол олар ажалга харысала чокта-нып, арага-дарыга хандып тургаш, нийтиниң дыка хой малын хорамчага таварыш-тырган.

«Хадын» совхозтуң удур-тукчуларынын ажал-агынын эвес чорунун түнчелинде мында сүт саздамы дыка ху-дулаан. Эрктен ийн айла «Шивилит» совхоз багай ажалдаан. Бирги кварталда 20 тонна эртти күрүнеде ду-жаар тургаш, чангыс ки-лотарымын-даа кинирбө. Чондан эрт салип алырын база багай организаптаан.

Районнун ажал-агыларын чаксы тарылгага көдө ажал-агы техниканын чепсе бе-леткеп турар. Тракторларын чүгө 66 хууу, трактор ан-данынын 68 хууу сеп-тетинген. Бо талазы-биле «Сали», «Шивилит» совхоз-тарга ажал багай организа-тташтыган. Механизатор кидирер бөлөктөр ажал ра-йонда чепсе тургустунган. 139 механизаторлар чедиш-пес. Районнун колхозтары болгаш совхозтары үрөшн бөлөктөрүнүн планын март 1-де 75 хуу күүсеткен.

Партия активиниң хура-лында «Кызыл тараачин» колхозтун мурунчы болса ажалчымы Екатерина Би-чен санал берип, мында дээр:

— Бистиң Туран ферма-ыстын ажал-агыларын мал-ды кыштан хүр ажыкар, оон продуктунун бедир дээр кызымсай ажалдаа турар. Малдын ажалдаа хемчегиле-ринче улуг кичөөн сел-динган. Мал чепин кампа-галыг чарыктар дээр улуг

демиселди чорудуп турар. Сипен, саван, апрельдин ор-танын чедир малга бээрине чечир.

Инктериниң, баааларын чепсирлээжин хүн чорунун бугаар чорудуп, зоотехник-тин тургускан районун ба-рымалаап берип турар. Инк-териниң күш дегээр эки, сүт саздамы белит турар. Ол дээрле формада күш-ажыды эки организапташтыган, мал-га чепин чымчадир хайны-дырып берип, оларны хүндө 2 каттап чыдыг суг-биле сугта-рарындан чедип алган.

Ажалалган эки тургуска-пыннан быгаа ажалыктарын хүн-хүндө бир быаанын 700—800 грамм немелде деңизиг кыдыр семиртип турар.

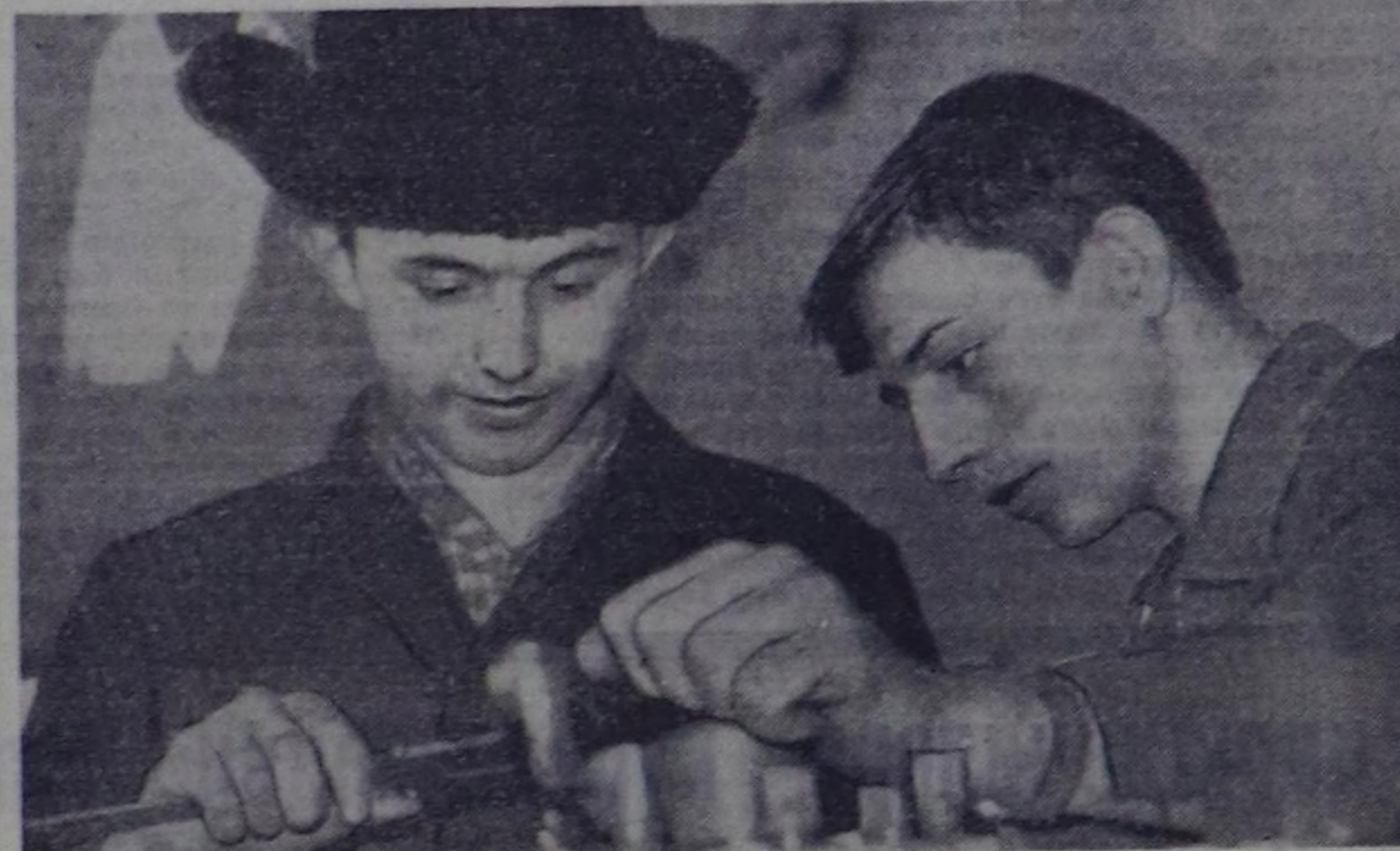
1969 чылда районга тараа бүдүрерин көндөдир, мал болгаш чер ажалдык про-дуктуунун бедир талазы-биле тускай хемчеглери пар-тия активиниң хуралындан хуууш алган. Чамдык сан көргүзгөдөр бо: беш чыл пла-ныниң дөртүк чылында ра-йон 2000 тонна эртти, 4130 тонна сүтү, 232 тонна дүктү, 10 муң тонна тарааны күрү-неге сазар. Бир инктер 1700 кг сүтү сазар, бир хойга оонаштыр 2,8 кг дүктү кыр-гыч алыр, тараа културла-рын гектардан 12 цент-нерин алыр.

Бо бугу сорулгаларын бот-тандырдыра, бир-ле дугаарын-да мал болгаш чер ажалдык култураларын бедир, малчы-нарын, механизаторларын по-литиктиг болгаш техник-тиг билиш бедир, ажал-агыларга экономист са-лажыталып ажалын бедир де-нелге тургузар, чаксы тары-га бугу бедирлерини кыс-ка хуууада дээр, чаксы хо-уу ажалдарын бедир агротех-никтиг байдалга эрттер. Мал кыштагышкына хамаа-рыштыр ал турар хемчеглери бичи-даа компанди болбас.

Районнун партия активиниң хуралы үстүндө айттылган айттылган талазы-биле ап чорудар тодаргай хемчеглери айткан доктаалы хуууш ал-ган.

К. ХЕРТЕК.

Хоочуннар-биле кады ажылдап турарлар

Туран хоорайны «Сельхозтехника» саа-бырының дүржүлгүлгү механизаторлары-биле кады, септегени чаз ажылдан кир-генер база кылып турар. Александр Ва-сенко (оң талазында) мастерская ба-тайгы чыл ажылдан турар. А. Крюков

Александр (солгай талазында) 4-ку раз-рядтың токари. Ол өрөөнчиг Ващенкога дуза көргүзгөтөгү кезде белен. ЧУРУКТА: солгай талазында оң тала-зын Александр Крюков биле Александр Ващенко. А. МЕЛЬНИКОВТҮН фотоу.

Өйү келген

Улусчу контроль

Тес-Хем районун «Тес-Хем» совхозунда улусчу контроль бөлүгүнүн контролёрлары хой-жу бригадаларын кодаина-рынга болгаш бо мал фер-маларына каш удаа хыналда чоруткан, нийтинин мал-би-ле хуууш хой мал калы ту-лап болуп турарын ала-реткен. Берт-Дат салбырын кодаина-рында 888 баш бода, 1304 баш шээр мал нийтинин малы-биле кады кыштап, совхозтун малынын чепин чыгып турар. Эрктен чылын совхозтун ди-рекциясы, көдөз Советтин кукусмон нийтинин малын-да хуууш үзүп, тускай кода-нарга тургузар дугайында үндүргөн инктерлериниң күүсөдөшүн организаптаан.

Шээр мал каларчылары хуу-ш бода малын, бода мал ала-аппа-тоштор турар малчы-лар шээр малын кадалап турар. Хуууш өнүгүш ний-тинин малы-биле кады турары-биле планын кыжаа-хорба ба-за чедиптөөш. Чижээ, хой-жулар Ч. Сарыг-оол, О. На-сыг-оол, С. Делгэр-оол, Х. Маадыр-оол, А. Карма оларын колхозтарында нин-

тизи-биле 180 баш бода, 232 баш шээр мал бар. Бода мал фермаларынын кадарчылары Ч. Амыт, Ч. Даа-Шомба, Б. Ка-зак оларын 204 баш шээр мал бары хыналдадан иле-рөөн.

Кадарчылар болуп алган, хууушда хой мал туудуп, ний-тинин малында кады алган, совхозтун күсөл-биле азырап турар илгичтер хой. Мааза оларын чамдыктарын ала-уушталып, Шойданын Шой-данта 29, Хандыжы Маадыр-оолда 57, Чооду Сарыг-оолда 38, Чамы Хельбене 56 баш шээр болгаш бода мал санат-тары турар. Доктааттыгын норма-чигеентен ажы хуууш-да мал азырап өстүрүп турар нийтинин болгаш нийти-ниң малында хуууш хой ма-лын кадып алган кадарчы ту-рар кадарчыларын дугайында чогуур документаларын

И. ДАМДИН, улусчу контролёр, совхозтун улуг экономист.

Хуучуларнын шүгүмчүлели чөптүг

Өвүр райпоунун Сагмыда хуучу-лары райпо баштаар чериниң бол-гаш Сагмы магазининиң 1968 чылда чоруткан ажалдарынын дугайында өтөбүтү алынан чугаалажы-ры-биле көдөз клубтун аалын дол-дур олурупкан турган.

Райпо баштаар чериниң болгаш көдөз магазининиң чурттагыч чонга үрүмкөтөн сазар үстүрүп бол-гаш аш-чөм бараанынын салип саарар талазы-биле баштаар че-риниң тодаргай К. Арагачынын база Сагмы магазининиң улуг салгы-жызы К. Чоюкпуненин илестерди, болгаш, Отчүтүгү чылда райпо баш-таар чери, оон салгы кидизин хе-регескелериниң чакгыс херекселе-ринге дыңнагыр болуп, совет са-дыгын массалыг ажылын калбар-тын тургаш, чамдык чедишкын-ниң ажалдарын кылган.

Оон-биле кады райпо баштаар че-риниң база көдөз магазининиң ажалында чепстерин хуучулар илереткен. Чурттагыч чонга иди-тер, тонар чедир садыгзаттымайн

турар. Аш-чөм барааныннан эрт, сүт, нота ажалындан салгы-лашкыны уукусузашкыныг. Рай-поун нийтинин чепсеплесе чери чыл планын күүсеткен, чепиниң шымыры күдү, ассортментиза-ция, дүржүлгүлгү кадар-биле мас-салыг ажалды багай чорутканы-биле райпо чыл дүрүзүлдө 70-не ки-жиш хуучу кезигүүнүгө кирип, планын долдурбаан, а далдыр чылдазынга 700 рубльдин чедир-бөөн.

Бараан саарар чыл планын Сагмы магазин 94 аш-чөм магазин 97 хуу күүсеткен. Эштер К. Чоюкпун. И. Бады олар совет салдыгын кул-туралын көдүрүп дугайында чепсе ажалдаа турар. Райпоунуң склади-нга дагаа чуугазы хой турда, ону элге салгылаарын организаптаган. Эш К. Чоюкпун чамдык бараан-дарын өртөөн улагаттырган сады-ган, малын 30 копейк өртөктиг уктарын бир хуу өстүрүп сады-

лап турда, лаңгыс комиссиям эле-реткек сокоткан. Херекселектериниң негеделеринге ам-даа ды-нагыр эвес чоруктар бар.

Райпоунуң бөлөктөдөр контро-зы чиг-эрт бөлөктөдөр планын 20 хуу чедирбөөн. Дук салды алмыр пла-нга 41 тонна чептөөн, 7000 рубльдин олун кирип алмыр планын 1300 рубльге кирип алган. Сагмы хуу-чулары райпо баштаар чериниң (даргазы эш К. Шапкыра), оон са-дыг кидизинин (оросекчил эш М. Дамдинов) болгаш кол бухгалтер эш К. Шурүзенин адынга шы-мыш шүгүмчүлели кылган. Коопе-ртер кадар-биле ажал багай тур-густунамыннан ажалдан үнер чо-руктар хой, 1968 чылда 45 кижи ажалдан үнгөн, а 51 кижи ажалга хүлөөн алдыган. Бараан хууаала-зын район төвүгө болгаш көдөз ма-газиннерге шын эвес болуп турар. Эш К. Чоюкпун райпога барааннан чедир бээр: «Кызылдан садыг баа-зымдан болуп чедип ап ал» дээр, мынарга мынар баарыга трап-спорттан берип деп ол негээр:

«Хамаарып турар колхозунуң ма-пинназы-биле чедип ал» деп, эштер К. Шапкыра, М. Дамдинов чугаа-лаш, дуза чедирбес. Эш Куулар Чоюкпун чыл нийтинде каш удаа Кызылдан (колхоз машиназы-биле) барааннан эскерге, райпо узурун-чулары: «Бис база хууаажыр бөс-дөк, дүктүрүп ап турган тавары-галар бар».

Куулар Тас, Ооржак Дагба-Кок, Намжаал болгаш оон-даа еске са-нал бергенер садыг-кооперацияны ажалын бедир лептесе тургуза-рып, чепстерин чалаадыр чуга-лаштырар.

— Садыга култура барааннары ховар келер, Хандагайты садыг-дарында ол хой чыктылар. Ол иш-кам өт кылар киде, тууду матери-алы барааннар чугааа негеттинип турар. Бараан хууаалазынын шын өвезинден чамдык черлерге чугула барааннар чептейн турар — деп, эш О. Дагба Кок шүгүмчүлели.

М. СЕВЕН.

Түннелдер, амгы сорулга

Р ЕСПУБЛИКАНЫН күрүне садынын ажылдакчыла-ры улуг Ленинниң төртүтүнгө-ниден бээр чүс чыл юбилейни-ге чедишкенин ужуражыр дээр бугу улустун шимчээш-киниге киришпашаан, беш чылын үшүк чылында өвөөш эвес чедишкенин билген. Үрүмкөтөн сазар бараан саа-рылазынын чыл планын 104, нийтинин чепсеплесе планын 108 хуу күүсеткен. Пландан ажыр 2 млн 400 муң рубльге барааннары саткан. 1968 чылда 1967 чыл-биле деңиз-эрге 4 миллион 870 муң рубль-дин бараанын чоңга хойну саткан, азы бараан саарылга-зынын темпин барык 10 хуу өскөн. Республикада 14 күрү-не садыг организацияларында чүгө аптека эргелги биле ыш ажал-агы эргелги чыл планын күүсетпөө, а артка 12 организация чыл планын долдур болгаш ажыр күүсет-кен.

Кызыл хоорай садыгылары 1968 чылда 1967 чылдан деп-неден 3 миллион 269 муң рубльге барааннары чоңга хойну саткан, эргиле чарыг-далдарында камналганы че-дип ап, еске-даа ажал-агы-лы эвес чоруктардан бараан-нарга чидиргелерин өвөөш ке-нинден пландан артыкка 269 муң рубль түнүгү орулганы алган.

Кызыл садыг черинин чам-дык магазиннеринде чоңга ба-рап болурун чаз хевирле-рин негеттерип, садыгын култураларын бедир талазы-биле биче эвес ажалдар кыл-дыган. Бо талазы-биле эш Кызылдин директор а н и дугаары 9 (гостром), эш Ро-шина директорлар № 2, эш Фридрикова директ о р л а н № 41 болгаш еске-даа мага-зинер көскү ажалдарын кыл-ган. Ол магазиннерде чоңун хергедат барааннары үзүктөл чок долузу-биле бар, бараан-нары болук айы-биле кө-рүштүт кылдыр делген салган, магазиннерин ишти арыг, си-лит. Ол коллективтер комму-нист күш-ажылын брига-далары, шалычылары деп бедир ат дээр демисежип ту-рар.

Эрткен чылын хоорай са-дыгыларын материал-техник-тиг баазаны алаан экижээ. Оон четкизи чаз магазинне-биле немечки көвүдөн, 50 садыгы ажалдаар улутпур барааннарынын, 8 садыгы ажалдаар аш-чөм магази-нерин туудуп, ажылаага кир-ген.

Эрткен чылын нийтинин чепсеплесе чери база-ла алаан бурунгаар базымнары кыл-ган. Нийтин-биле үрүмкөтөн садыглар бараан саарылга-зын планын 108 хуу, а оон

иштинде кухня дамчыштыр чөм кылып садыгынын планын 107 хуу күүсеткен. Нийтинин чепсеплесе чериниң четкизи 250 олутка немечки планын тургаш эрктен чылын оларын делгеметкен база чаз столо-ваалар тутканындан 320 олут-ка өскөн.

Үстүндө алаан чедишкын-нер-биле чергелештир күрүнө садынын ажылында ам-даа улуг чепсептер бар. Кол чет-пестер садып алыкчыларын барааннарга хергелелин өөр-чөн, ону долузу-биле хандыр-байн турары, скалатарда, бу-дуртле черлеринде бар ба-рааннар магазиннерде чок, ба-раан чакгыларын тургузаада хергелелин хемчээли бары-далаас, чамдык садыг орга-низацияларын удуртукчула-рынын, товароветерини бол-гаш экономистерин хары-салга чогу болуп турар. Кы-зыл садыг чериниң удуртук-чулары 1968 чылда 1 млн, 750 муң тетрадыр шокалы-ларга хергелеттер турда, чугаа 300 муңу чугаанындан, 120 тонна чууда порошкотары херек турда, чугаа 60 тон-наны чагаан, ол ишкеш чамдык спорт, галантерея, ойнаар-тар, электро барааннары, чу-нар савааннары хергелелин өвөөш чагаанындан ол бараан-нар магазиннерге улуг түк-телишкын-биле кирип турган.

Нийтинин чепсеплесе чери планын ажыр күүсетсе-даа, бу-дуртуп турар продукттарын аман, шыпыра чыгыс, столо-валарын арыг-шевер кул-деннеде, порцияга салыр че-пин деңизин өвөөш чоруктар бар. Хеп садыглар база (директору О. Бесмер-ных) садыг черлеринге эрктен чылын өөрөкчигерге форма, топар, костюмнер, берт бо-лгаш еске-даа барааннары, нийтин-биле 938 муң рубль түнүгү дарагылы кылгыларын чедир бербөөн. Эйт, балык бо-лгаш сүт барааннары садыглар баазы (М. Ситников) балык аймак база эрттен кылган кон-серваларын үрүмкөтөн сазар садыг четилеринге чедир бербөөн.

Күрүнө садынын система-зында кадар-биле ажал ам-даа чепсе тургустунган. Оон түнчелинде садыглар, сто-лозал ажалдакчылары садып алыкчыларга, чепсеплесе-рге эскер эвес, барааннарын өртөөн улагаттырар, олар-биле бараан салып алганы дээр санажыгына өскөрү кылар чамдык таварыгалар бар. Чу-руненин өнү-хоректинин гач-гыглар чоруктар ам-даа бар.

В. И. Ленинниң төртүтүнгө-ниден бээр 100 чыл бол-гаш чедишкенин ужура-жыр талазы-биле республика-нын чүрө садынын ажал-дакчылары 1969 чылда бедит-кен социалист хуулазгени алган.

В. ЧУЧУН.

БАШКЫНЫН ЧЕДИИШКИНИ

ДАЙТААН Тааконна Сүрүн Мугур-Аксы ортумак школада башкылар эгелээ-де чүгө беш чыл анжар. Ону даштыннан көрөт топуз-томаанын, оюм, төлөтүг, бүдүштүг кичи. Идигет сепили анык кичилерин ажалы-жизин, эгертүүлөс байлаз иштин сагыш-сеткилин дүргөн билки алыры берге, олар эскерт чок болуудаар. Таварыга болуу бе, азы башкы болур күндөлдөр күнүтүг турган бе? — деп, маан база өрөнөкчм чоран кичи боорга, айтыр-дым.

— Эге класстарга тургал-за башкы болуушун эгелээ мен. Ааламга дууларамын ойнадыра беш мен башкы, а оларым өрөнөкчм болур турган. Баштайгы башкылар-дын катал-катан көрүксөз, олар-биле чуугаалыкжар мен.

«Профессияны шын шилки-ри аас-кежикче орутуу тызы-ры ола» деп башкыларым ба-за чагып турган. Устук клас-тарга тургал, келде үе дуга-рын урулчу маргылар турган бис. Башкы кичини ажалы-нын березин база эскерип турган мен. Иччалла-да баш-кы ажалы эн аас-кежикти ажал кылдыр шилтиргил бол-далга азыкан мен—деп, Дай-таан Тааконна, чуугаал олур.

Башкын сургуул урууга-ры-биле бо-ла калы ойнаа, ырлаан, таппылаан азы аяч-чорук кылып, бир-ле черде бар-ган чоругуун кичи көрүп бо-лур. Ону уруугага бау-лут-ла ынак кичи-лир деп бу-аурей бээр. Кичи-ле болганы нымд эвес-ле болгай. Чамык кичилер уруугага бажурган-ыр. Башкы өрөнөкчмдеринче каян-даз чапчатынмас, ха-рым хундугу, улуг кичилер-гилештир олар-биле төлөтүг чуугаалжыр. Оң чедишкни-лерини кол дүлүтүб ында. Баркы азы-неинден азы баш-кыларын уруугага оякталыр. Иччал бот-боттарын билишес-далачыг байлаз түвүстүбүс кээр.

Ажылдап эгелээнен бээр Сүрүн башкы аге школаны бир улаз-доостурган, ол сөл-гү ийи чылды улай 100 хуу түнөтүлг болган. Өрөнөкчм-дерин билин база бажыр. Сөлгү 3 чылды улай оң ө-рөнөкчмдеринин 50—60 хуу-ду 4—5 демдектерлг дооскан. Бо өрөнөкчм чымында белет-кел класын эн дуржугалыг башкыларга хүлөткен бис. Оларын бирөөзин Дайтаан Тааконна алган. Алды тарыг чапачыларга оон баары чымчак болган. Эге програм-ма-биле өрөнөкчм турар амгы бирги класкылардан оон белеткелчилерин билин эки дээрин көстү берген. Чижээ-дээрге, бирги класкы үшү-үлдүгү сөлүздөрүн минутада 30—40 сесту номчууга урулут. Бо чижегелди олар эки хүсүткенин. Оон класкыда 17 өрөнөкчмдин тозу дөрт, бешке өрөнөкчм турар.

— Өрөнөкчмдеринер киче-дээр турум үрей бээр бе, Дайтаан Тааконна?—деп ай-тырдым.

— Уруугага чурум үрөз чал алымас кылдыр белеткенип аларын орадылар кичи мен. Класкы кире берген, очка-дал кылып, демдектерлер кы-лырын оорунга, өрөнөкчм-дерин солун ажал-биле до-раан хаара туулар. Оон чамдык чижектери: тайлыбырлыг биж-ик, мергелжилтер, грамма-тиктиг ойнар, чогаалдырлар, дүжүрүп бижилге, арифмети-тиг диктант, ас-биле бодал-лар болган еске-даа.

Млангыя билин класстарга көргүзүг материалдарын уру-гучу ажылдар турар мен. Ча-раш чуруткан көрүп каап, уруугага амгыр бээр, хүн дөп келген чүе ышкыш. Чус ка-тал алыларын оорунга чамгыс көргөдү дээр ижир түө болгай. Иччангаш чүе-лери карак-биле көрүкчм дөп, кайда чүу барып, ынаар

адертир мен: магазинче, столо-вайже, арыгже, хемче, чунар-башкыче, гаражче, оон-даа еске чөрдөжө баар.

— Башкы методикалар ном-чуу турар силер, башкы?

— Номчуу-ла турар мен ийин, оларын аразында чаа жуналдар-даа бар. Бистин республикалык солун ары башкылар дугайын бижип ту-рар. Иччалла-даа тодартгай кандыг-бир дуржууга дугайын эвөш бижип турары комулан-чыг.

— Силер база бир арганар-дан чуугаал беридерме?

— Сапта чаа теманы бы-жылаан соонда, ону бүгү ө-рөнөкчмдер ылап билген бе дээрин дүргөн билин алыр арга мындыг. (Белеткел клас-тык) 1+4=, 2+3=, 8-3=, 10-6=, 4+3=, 7-5=. Бо чижектерин ас-биле ааларга олар кымыраш-тарынга бижилей, чүгө ха-рымларын бижир. Чүгү-лаа шийбай, сагыш-биле дүргөн бошар ужурулар. Кымнар кошкык бажыга көстүп тур-гал. Олар-биле тускай ажылды башкы чоруга алар. Иччан-маска үр үенин иштинде олар кичи-ле билдирбей туруп бо-лур. Ол чорук башкынын ажылын аарталыр, ону эдери беш бергелей бээр.

— Кичизилде ажылын канчаар органиастап турар ийи силер, башкы?

— Баштай ажылдап эгелээ-нимде сургаарым хөй турган. Дуржуугага даянган, оң ажы эвөш деп бузураан мен. Оң орунга солун ажылдар чорудар. «Найралынар арай багай-лыр» деп, урулчу чеме-дээрин орунга, калы оюн органиастаа, похоттаа, алаарыза, көнөрт белеткесе кечээ эртпире, маргылаа кылза коллективти эвеледээр-гиле кончуг-ла ажалыг. Ада-нелер-биле ажылды үе-лөс чорук башкы кичини улуг частырыг болур. Ада-нелер уруугага кичизилдеринге частырыгларын кылып турар-даа болур-дур. Млангыя олар-нын «чангыс оглуус», уруу-вус, теймер чүвөвис» дигир уруугага оваланып турар. Олар ылыбарынаш, бөрү сугу-ну сүзүп кече эдөргө мындыг уругт ылап олуртупар. Бо та-лазы-биле Ф. Э. Держинский-ниг уругт сестерин азы-нелер-ге уугаалы чуугаа. Оң чу-гаалаан: «Тура-соруку тун күштүүн кичизилери база-ла херек. Кузээни-ле төрдөдери хандырып турар ылыбарынаш, чамгыс уруугага дүжүн хараар, кошкык кичилер болуп дөрү-гар. Иччангаш азы-нелен ынакшылы кошкык болбас ужуруугу.

Иччангаш азы-нелерге тус-кай кичизилерин эрттирп тур-рар мен. Оон оналга күсө-дөдөдө олар канчаар дуула-жырын дугайында элөөн даш кичизилерин эрттирген бис. Класка уруугага олур-уу-канда чамгыс аай хептерлг, арыг-сылг-даа. Сактыра-ла бүгү талазы дески, эки-даа ышкыш. Шынында сыр еске, урут буртуу нарын чогаал деп, тустайлап амгыраалдыг. Олар-ны эки билбей «шын кичизил-дир мен» деп болза-даа херээ чок. Ол дугайында улуг педагог К. Умкинскийниг ан-дур сестерин башкы кичи уруугага болуура ужуруугу: «Бир эвес педагогика кичини бүтү тала-биле кичизилерин күзөп турар болза, ол богу та-мыкты мурай ону бүрүн бил-ген турар ужуруугу».

Бо анык башкы улуг Ле-нинин үнөзүлөн тургусканы Коммунисттик партиянын ке-ки-гүнүгө чоотка чаа киргенге кызыгаар чок өрөөн. Ол хой-нигичи, башкыларын ком-сомол органиастаанын секре-тарын орадакчызы. Ажыл-жизинге чедишкенин дээр хөй улаз ас шапкыларын арайон органиастаанын хундугу бижиктери-биле шап-каткан.

Х. АДЫГ.

Кок-Чыраа сес чыл школазын башкы Светлана Оюновна Бир-лей чеди чыл мурун-да аге класстарга баш-кылар эгелээ. Чаа-ла школа дооскан ол аны-як уругта башкылары берге турган. Салга сорук турда, кузээниг чеди алыр, сураанын тып алыр деп чуугаала-жыр болгай.

1967—68 өөредилге чымында оң ажылдап турган 3-ку класкын өрөнөкчмдеринден чангыс-даа школачы катан олурбай, дараа-амыда класкы шил-тэи. Светлана Оюнов-на чүгө бодуну тус-кай мергелжилге эка түнөдөдө чеди ап турар эвес, харып хөй-лөтүн ажалыга база иленилгил кир-жи, чончу бедик хундугу канчаал ап турар. Ол ам агитатор.

Анык башкы, иленилгил комсомолчу Светлана Оюновна Бир-лей Кок-Чыраанын согушчулары район Советиниң депутатин-га чангыс деп-биле со-гаал.

А. УЙНУК.

ЧУРУКА: Кок-Чы-раа школазын баш-кы С. О. Бирлей кла-мыда кичээл эрттирп тур.

А. СПИРИДОНОВТУҢ фотоу.

Школа баар бетинде

Бирги класка өрөнөкчм кичи уруугага школага белеткээр бе азы канчаарыл деп айтырм ап турбас ужу-руугу. Чүгө дээр бирги клас-ка программа чартынганын, негелде дымды болган белет-кел чокка өрөнөкчм кончуг берге. Школаже кирериниң бетинде уруугага ылап-ла белеткээрин чуугаалы бодунун практикачан көрүм.

Уруугага келген урууга-райа хайгаарачал чорукка, де-норонго, чүвенин чыгалаган-нын тодартылыг чангыс-кан болур ужуруугу. Чүе-лө-дө болбой аан. Иччалла-да хөй-хөй уруугага азы-сат-тар барбайн турар болгай. Оларын өөредилгенин кан-чаар органиастаары? Уру-угага салы барбайн турар бичи кичилерин дашынмын бүр-үн-биле тургускы. Оларын школага белеткээрин хем-чегелер аман эгелээ алыр ужуруугу.

Уруугага салы болган шко-ла бот-боттарынын аразында сырыл харылаалыг болуру чуугаа. Хөй-ниги кичизил-дигенине хаара туттуган уруугага школага өөредилгеге хире-чегери-биле черле белеткел бөлүктөргө.

Чемпион ёзу-биле эгелээ

СЭТА-нын тускай коррес-понденттери В. Дворнов биле Д. Ершов оларныг Сток-гольмдан дамчытканы болза:

— СССР-ниг чымыды ко-манданын хоккеистери де-легей чемпионатыга баш-тайгы ийи оюнунун ула-й-улай уду ап, чемпиончу ёзу-биле эгелээ. Субботада болган баштайгы ужуражы-ла-да олар америкаларын 17:2 удуз, хундэ шведтерин 4:2 сав-биле чаа уткынар.

Баштайгы ужуражыла-да Старшинов биле Фирсов олар 4—4, Михайлов биле Юри-нов олар 2—2, Мальцев, Ми-шаков, Петров, Паладьев, Хардамов кичи буртуу 1—1 шайбаны кыргыч. Совет чымыды команданыг делегей маргылааларында кыргыз келетинин дүргүзүндө бо дөргө эң хөй санын оюн болган. 1963 чылда делегей чемпионатыга шведтер ола-«Юлпешкоф» катонка аме-риканарын база-ла 17:2 сав-биле уткынар сактыры олур.

Хөй совет кичилер ол мар-гылаалы теледоруулардан көр-көн. Бистин хоккеистери-вис чини ойнаанын олар бил-ген. Фирсовтук кыр канчаан 4 шайбанын ийини мага-йык азынгар болган. Стар-шинов бир шайбаны төдөп чараш кыр калкан. Олар каймак-даа 4—4 шайбаны кыргыч, чемпионатын час-пас кыгыччаларын дашы-зын баштаа. Оюнун ийги-чартында совет вратарь

Зингерин делегей чемпион-атын бир дугаар кыргыз турар Пучков солган. Да-видов соонка азынгар, мар-гылаага кыргычкан. Маль-цев Михайловту солун ой-наан. № 18 анык совет хо-кеист Мальцев ужуражыла-га 18-ле секунда иштиле ойнаш, бир шайбаны кыр хал четтирген. СССР-ниг чымыды команданы бо ужу-ражылаа дарааында сос-тавын кыргыч: Зингер, Пучков, Рагулин—Лутченко, Рошневский—Паладьев, Кузнецов, Зинин—Старшинов—Якушев, Фирсов—Юри-нов—Михаков, Хардамов—Пет-ров—Михайлов, Мальцев.

Ийги ужуражылаага Да-видов Кузнецов-биле, Миша-ков биле Юринов оларын Мальцев биле Видулов олар солган. Бистин команда-сын шведтер-биле ужура-

жылгазы хөй айтырларын шилтирээ. Ону хоккеис-тер боттары болган көрүчү-лөр билип турган. Кышкы стадиону көрүчүлөр им-гырт долдур олуртупкан. Де-мисел чидатиниң 300 совет тургистин, шайбала кыр кыргыч, шайбала кыр кы-гычтар дөп алгылары хөй муң шведтерин «Хейя, хейя» дөп үнөрен башып тур-ган.

Маргалдаа шолуун эде-риниң команданы эң иленил-дек команда турган. Илан-гыя оон үш халдыкчылар С. Юханссон—У. Стернер—Л. Нильссон оларын мер-гелди бедик Оюнгун баштай-гы үеянде чогууна хары олар тендеп турган. Иччал-ажон дөрт минута эрткенде совет команда санын ажал-канын швед артык ойнакыга денештир Мальцевти кыр-

ген. Иччалла-да швед Ниль-ссон өде халы берген, саны денештиркен. Оон соонда Нильссон база катан халдап кирген, шайбаны Юханссонга дамчыды бөр (мурунда Аламетовтун бо-луту ыгычаар ойнап турган) орта, ол ийги шайбаны кыр калкан.

Оюнгун уламчылазы швед-теринг саналдазы дүргөн ойнаар темп оларын бот-тарыга беш күш четтир-мес хире алартын көрүс-көн. Чансар сөөлүндө Михай-лов саны денештирген. Оон соонда совет команда эрестиг халдап, Старшинов биле Хардамов бир-бир саны кыргыч.

Чемпионатын баштайгы хундэ Чехословакиялык чымыды команданы Кана-дын команданы 6:1, шведтер финияны 6:3, канадылар

Финляндияны чымыды ко-манданы 5:1 савга уткан.

ЧУРУКА: СССР-ниг шай-балыг хоккейге чымыды ко-манданы (солгай талзын-дан) мурунда: Евгений Ми-шаков, Валерий Хардамов, Евгений Паладьев, Вячеслав Старшинов, Борис Михайлов, Владимир Петров, Игорь Рошневский, Виктор Зингер (вратарь), Виталий Давидов, Александр Мальцев, Влади-мир Видулов, турар; улуг тренер Аркадий Корольков, Владимир Лутченко, Виктор Кузнецов, Юрий Ревс, Влади-мир Юринов, Александр Ра-гулин, Александр Якушев, Борис Майоров, Олег Зайцев, Анатолий Фирсов, тренер Анатолий Тарасов.

В. У. Да-суниниң фотоу.

(СЭТА-нын фотохроникасы).

Түнел чүгө ийи аңгыл?

Чадаанын амгыраал хандырыла комбинатын Кузун-Дүжөрдө мян белеткээр пети элөөн каш чылдар иштинде ажылдап турар. Кузун-Дүжөрдө хер-гелээр мян кулавыры-биле байлак чер. Районун мян ажал-агыл чери база мян белеткел, ажалчыларын, ма-ни-я, техникалар тургускан. Комбинаттын пети-даа, мян ажал-агылнын пети (мыча деп-даа болур) бот-бодундан кырк эвес участоктарга ажылдап, чангыс суурга чурттан турар.

Мян ажал-агыл черинге хамааржыр бригаданы С. Базаан удуруп турар. Бригада мян белеткээр планын ай са-нында ажыр күсөдөп келген. Кезикчи-лер Сат, Ортун-оол, Ондар, Базаан хүн норманы ажыр күсөдөп, ескелерге үз-гөдөп көргүзүп турар. А тракторист Ондар Өлчөй-оол мянны ак орукче үндүр

сөөртүрүп шалыкын чорудуп, тракторун эки эдилеп турар.

Мян ажалдакчыларынн кожаа-комбинаттын ажалчыларын эртен чыл-дык сөөгү кварталында, бо чылдыг баштайгы айларында-даа планын күсөт-көз. Чүгө? Чүгө дээр пети үш тра-кторун хүн-хүн-биле ажалче үмөйөп, үрө-лөп турар. Ону эдилеп турганы-даа ба-гай, а ак артык кезектер-биле шуут хан-дырбайн турар. Кескен мян, кыккан тоюлак бар-даа болза, ону ак черге үн-дүр сөөрткөндө, штабелдей сабында продукция белен болганы ол жес-ле болгай.

Комбинаттыг бо участокта ажалчы-ларынн күш-ажылын чоп органиастаар талазы-биле боттук хемчегерин алыр чуугаа.

С. МОНГУШ.

Чезеге чедир уламчылаарыл?

Элөөн каш чылдар муру-нунда Чадаана—Кызыл—Ма-жалык аразынын оруу бистин Хорум-Дэг суураал эртпн турга, магалыг-ла чүгө ийин. Чадаана баарда авто-буска олуртупар. Ам ол ору-ту чаартып, еске черлөп тутканын соонда Хорум-

Деган район төвүгө чедери лмыа бергелээ.

Чадаанын автотранспорт бодурулгези бисе автобус чорудар дээрге орук багай, толаргайлаарга, суур чанында көвүртү үрөген дээр. Ол кө-вүртүгү кыштыг соонда сууртук чурттакчыларынн саналы-биле эш Тамын баш-

таан аено чаартып кылган. Көвүртүгү белен, а автобус мынчага чедир сураг. Келсе Советке, райүүсөккога, АТБ-ге та чезе катан тургускан айтырчү чүе бо! Мынчага дээр автобус Хорум-Деге чүе манназын турары?

В. ЧУЛДУМ.

„Тыванын аныктарынын“ шаңналы дээр

Ук солунун шаңналы дээр шаңналыг шылдарачы-ларын маргалдаа ула-чылаанчаан. Эрткен иленил-де болуп эрткызын бешки, алдыны, чедиш салыларын үзүндө маргалдаанын кир-жикчелери боттарынын тур-густуа удууламчыларын-биле шылдыны демисежип, биче эвес улаан күжү чырыдаан-нар.

Тергилериниң бирээзи Д. Бурзинов ийги реэрдик А. Чадаана-биле салгыга ды-ка бергелээ. Чадаанын үш олу база жерге кылдыр үнөдү берген. Аржактун

кырымдан артып калган чан-гыс борбак бодуу азы айымалды оолдары орна-кан, таймалжыр ужуры тавернышкан. Олаа салгыда Саян—Өлөй-оолдун чамыга көрүчүлөр база-ла дүргөн чыгып тур-ган. Чүе болганы дээр-бол-ла, Саяннын чамдык оолдары удууламчыларынн ном-мун таламынча таллап кире берген дөдөдөктөн тур. Чүе-даа канчаара дүз чорук бузуп көргөс. Өлөй-оол таллаан дээр эжикчн солун чыгып турган. Алдыг салгыда С. Тамба

— Бурзинов, М. Биче-оол—Оюну утканар. К. Саян, И. Тюлюш олар база талла-ныч болганар. Чедиш са-лында М. Кенин-Лопсан, Д. Бурзинов, Ч. Ою олар уду-ламчыларын тус-тусту удуу алганар.

Ам байдал мында: Ою-3, Кенин-Лопсан—3,5, Бур-зинов — 4,5 сакнарым журна чоруп туралар.

А. ДЫРТЫ ООЛ.

Редактор Н. Н. ДИГА.

ЧАРЛАЛ

Кызыл садыг чери са-дыгыларын үш, касса аппаратарынын кассир-леринин бир ай хууса-лыг куруунга өрөнөкчм-лер хүлээп ап турар. 8 класкы дооскан, 18 хар-дан өрү назылыг хамаа-

тыларын хүлээп алыр. 1969 чылдын апрель 1-де өөредилге эгелээр.

Өөренирин күзөөннер Кызыл садыг чериниң кадр килдизинге келир.

КЫЗЫЛ САДЫГ ЧЕРИ.

КИНО

Март 19-та

«НАЙЫРАЛ»: «Урулар албас бис» 10, 2. «Виринея» 12, 4. 5.55. 7.50. 9.45 шактарда.
«ЕНИСЕЙ»: «Эрлерниң чугаазы» 12, 2. 3.50. 5.40. 7.30. 9.20 шактарда.
«КААХ-ХАМ»: «Диверсан-тылар» 3. «Сөөлү турлар» 4.45. 6.30. 8.15 шактарда.

Өөредилге херекселдерин чөп ажыглаар

Өөрөнөкчмдерин хүн демдегел-дерин чөп ажалдаар, ону кон-трольдаар дугайында материал-лар солуга моон мурунда паразит-тылаан өөрөнөкчмдин билиш-тиги контролдуу тургузарынга бо өрөдө чуугаа айтыр.

Бай-Тайганын школарында чүгө хүн демдегел эвес, хары еске-даа өөредилге посбодери чөп ажалдаатмай азы олче киче-дөй салдынып турар. Школа-да өөредилге-кижизилдегилг ажал чүгөр-даа болза, чамдык чүдөр киче-дөйден дашаар турар деп

бодар мен. Чижээне уруугага хүн демдегелди ап болур. Дивер-сиктер чүгө шыгар өөредилгелг өөрөнөкчмдер бар. Колдунда 4—5 демдек алганда башкы сал-дынып алыр, багай демек алган-да ону дээрин беле-не күзөөс.

Негелдедир башкылар база бар болбайн аан. Чижээ башкы Н. Б. Страхова өөрөнөкчмдерин деиде-терин донтаамал салып, ада-не-биле харылаалы туудуп турар. Шуну-ту класкы башкылар бо ажалче са-гыш салыр болза эки. Ада-нелерниң роду база улуг.

Оларын кичи буртуу урууга-рын хүн буртугө өөредилге түн-пөлү соугурун коор ужуруугу. Шолуунык болган ада-нелен чан-гыс аай негелдедир кичизилдегил ажалына улуг рольдуг.

Көдө школарынн өөредилге баазаа чедишпес болгай. Иччал-ла-даа чамдыкта бар чүдөрлери бе-зин чедир ажалдаанын баар тай-рылгалар бисте бар. Бети дээр-ле төөгү, география талазы-биле дур-аузел карталарын чедир ажал-да-а алыр. Херек кырында ол кар-таар ном садмыга хөй келген.

Географтыг дүрүзүл карталарын уруугага чөп ажалдады өөредил-ге оларын билги дөдөдөктөр, аана картага чүе көрүгөдө ка-жан-даа турулбас болур.

Кызыл-Дэг школазында келген өөрөнөкчмдер баштайгы үеде дүр-аузел карталар-биле шоолуг-ла ажалдап, бибес турдулар. Олар-нын биле негелде кичээлден турду-дус. Школа буртугө көрүгөдө дөп еске-даа өөредилге посбодери-нин программ дугаар өөредил-ге чуугаа. Шаа мындыг негелдени башкы буртуу удууруга болурун ажалдаар болза эки.

С. ЧЕДЕР-ООЛ.
Шуй школазында география башкымы.

Редакциянын адреси:

Кызыл, Шетинкин—Кравченко куумчузу, бажы №3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторун 24-63, редакторун орадакчыларынн болган проаганга килдизини 35-24, харысалгалыг секретарынн 23-35, партияны амырал килдизини 23-54, култура килдизини 37-13, көдө ажал-агыл килдизини 21-47, велетун килдизини 22-64, чаага база совет тургузуг килдизини 21-27, информация килдизини 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбейн чаргалда 32-75 телефонче болгаар.

Гыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң чагында парала эргелелини типографиязы (Кызыл, Шетинкин—Кравченко куумчузу, 1).

Солун неделяда алды катан үнер

ГС-00054